

Рекомендована література

Основна література

1. Мудрак О.В., Мудрак Г.В. Заповідна справа. Навчальний посібник. Олді-Плюс, 2020. С.635.
2. Біорізноманіття: екологічні аспекти: курс лекцій для здобувачів третього рівня вищої освіти зі спеціальності 101 Екологія /Л.В. Вагалюк – Київ: НУБіП України, 2021. – 160 с.
3. Василюк О., Шутяк С. Природно-заповідний фонд: зелена скарбниця громади, за заг. ред. О. Кравченко. Видавництво «Компанія «Манускрипт»». Львів, 2019. 48 с.
4. Василюк О.В. Заповідна справа на Житомирщині у період роботи Українського комітету охорони пам'яток природи (1926-1939). Біологічні дослідження, 2018: Збірник наукових праць. Житомир: ПП «Рута», 2018. 346-349.
5. Чайка О.Г., Мокрий В. І. Заповідна справа. Навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 144 с.
6. Природно-заповідний фонд: земельні питання (посібник). За заг. ред. О. Кравченко. Видавництво «Компанія «Манускрипт»», Львів, 2017. 104 с.
7. Василюк О., Драпалюк А., Парчук Г., Ширяєва Д. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами природно-заповідного фонду. За заг. редакцією Олени Кравченко. Львів, 2015, 80 с.
8. Орлов О.О., Сіренький С.П., Якушенко Д.М., Жижин М.П., Степаненко М.А., Тарасевич О.В. Природно-заповідний фонд Житомирської області : Довідник. За загальною редакцією О.О. Орлова. Житомир, Новоград-Волинський: Вид-во «НОВОГрад», 2015. 404 с.
9. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Заповідна справа» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «молодший бакалавр» спеціальності 101 «Екологія» освітньо-професійна програма «Екологія» (автори: МЕЛЬНИК В.В., КУРБЕТ Т.В., ГЕРАСИМЧУК О.Л.). Рецензенти: ДАВИДЮК Ю.В., ДАВИДОВА І.В. Обсяг методичних рекомендацій – 113 с. Електронне видання. (Затверджено НМР № 04 від 23.06.2021 р.).
10. Методичні рекомендації для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Заповідна справа» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «молодший бакалавр» спеціальності 101 «Екологія» освітньо-професійна програма «Екологія» (автори: МЕЛЬНИК В.В.). Рецензенти: ДАВИДЮК Ю.В., КУРБЕТ Т.В. Обсяг методичних рекомендацій – 67 с. Електронне видання. (Затверджено НМР № 04 від 23.06.2021 р.).
11. Методичні рекомендації до написання та оформлення курсової роботи з навчальної дисципліни «Заповідна справа» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «молодший бакалавр» спеціальності 101 «Екологія» освітньо-професійна програма «Екологія» (автори: МЕЛЬНИК В.В., КУРБЕТ Т.В., ГЕРАСИМЧУК О.Л.). Рецензенти: ДАВИДЮК Ю.В.,

ДАВИДОВА І.В. Обсяг методичних рекомендацій – 38 с. Електронне видання. (Затверджено НМР № 04 від 23.06.2021 р.).

12. Методичні рекомендації для проведення практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Природоохоронні об'єкти та збереження біологічного різноманіття» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» зі спеціальності 101 «Екологія» (автори: Мельник-Шамрай В.В.), 2021. 57 с. Електронне видання (Протокол НМР №06 від 04.11.2021 р.).– Режим доступу: <https://learn.ztu.edu.ua/mod/folder/view.php?id=109822>.

13. Методичні рекомендації для проведення практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Природоохоронні об'єкти та збереження біологічного різноманіття» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища» (автори: Мельник-Шамрай В.В.), 2021. 57 с. Електронне видання (Протокол НМР №06 від 04.11.2021 р.). – Режим доступу: <https://learn.ztu.edu.ua/mod/folder/view.php?id=109822>

Допоміжна література

1. Мельник В.В. Аналіз природно-заповідного фонду України та Житомирської області. Екологічні науки : науково-практичний журнал. К. : Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 2(35). С. 125-131.

2. Мельник-Шамрай В.В., Шамрай В.І., Пацева І.Г. Аналіз територіального розподілу об'єктів природно-заповідного фонду об'єднаних територіальних громад Коростенського району Житомирської області. Екологічні науки : науково-практичний журнал. К. :видавничий дім «Гельветика», 2023. № 4(49). С. 186-193.

3. Мельник-Шамрай В.В., Шамрай В.В., Пацева І.Г., Курбет Т.В.Оцінка стану природно-заповідного фонду Житомирської області. Екологічні науки : науково-практичний журнал. К. :видавничий дім «Гельветика», 2023. № 3(48). С. 108-115.

4. Василюк О. Функціональна класифікації територій природно-заповідного фонду України: історія формування та міжнародний аспект. GEO&BIO. 2019. Том 18. С. 3–20.

5. Поливач К. А. Інформаційно-довідковий атлас природно-заповідного фонду регіону. Український географічний журнал. 2016. № 1 С.53–60.

6. Кирилюк М. О. Картографування природно-заповідного фонду України: сучасний стан та перспективи. Регіональні проблеми України. 2019. С. 125–128.

7. Шищенко П. Г., Гавриленко О. П., Циганок Є. Ю. Заповідні території в умовах мегаполісу: дигресія та шляхи відновлення (на прикладі окремих природоохоронних територій Києва). Український географічний журнал. 2020. № 4. С. 49–56.

8. Шищенко П. Г., Гавриленко О. П., Циганок Є. Ю. Екосистемна цінність Голосіївського лісу як міської природоохоронної території: причини і

наслідки деградації. Український географічний журнал. 2019. № 4(108). С. 40–49.

9. Лісопарки Чернігова та їх рекреаційні особливості. Монографія. Брайко В.Б. 2016. Видавництво : Кондор. С.176.

10. Фітомеліоративні особливості та урбоекологічний потенціал зелених насаджень міста Києва: монографія. Романець О.М., Юхновський В.Ю. 2021. Видавництво : Кондор. С. 284.

11. Мельник В.В. Природно-заповідний фонд Житомирської області: стан та перспективи. Актуальні проблеми формальної і неформальної освіти з моніторингу довкілля та заповідної справи : зб. тез доповідей I Міжнародної Інтернет-конференції (м. Харків, 26 лютого 2021 року). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 108-111.

12. Коновалюк С. Ю., Шевчук М. Б., Мельник В.В. Екологічна стежка «Чорнобильською зоною відчуження». Тези XVII Всеукраїнської наукової on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених з міжнародною участю «Сучасні проблеми екології» 15 квітня 2021 р. Житомир: Житомирська політехніка, 2021. С. 17–18.

13. Гончаренко А. І., Дячук А.С., Кос Є. О., Медведєва В.Ю., Мельник В.В. Екологічна стежка м. Львів. Тези XVII Всеукраїнської наукової on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених з міжнародною участю «Сучасні проблеми екології» 15 квітня 2021 р. Житомир: Житомирська політехніка, 2021. С. 10–12.

14. Мельник В.В. Природно-заповідний фонд міста Житомир. Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-технічної конференції молодих учених та студентів «Еколого-енергетичні проблеми сучасності». Одеса, 15-17 квітня 2021 р. Одеса: Видавництво ОНАХТ, 2021. С. 21-22.

15. Шевчук І.Г., Мельник-Шамрай В.В. Природно-заповідний фонд міста Києва. Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої Дню науки ,15–19 травня 2023 року. Житомир: "Житомирська політехніка", 2023. С.218-219.

16. Мельник-Шамрай В. В. Аналіз природно-заповідного фонду Бердичівського району Житомирської області. Актуальні проблеми формальної і неформальної освіти з моніторингу довкілля та заповідної справи : зб. тез доповідей II Міжнародної Інтернетконференції (м. Харків, 23 березня 2023 року). – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. С.30-32.

17. Шевчук І.Г., Мельник-Шамрай В.В. Природоохоронні території Київської області. Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених “Сталий розвиток країни в рамках Європейської інтеграції”, 30 листопада 2022 року. Житомир: "Житомирська політехніка", 2022. С. 79-80.

18. Мурин С.С., Мельник-Шамрай В.В. Проблеми утворення відходів в Україні та існуючі технології їх переробки. Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених “Сталий розвиток країни в рамках Європейської інтеграції”, 30 листопада 2022 року. Житомир: "Житомирська політехніка", 2022. С. 43-44.

19. Бутрик І.Д., Мельник-Шамрай В.В. Вплив змін клімату на біологічне різноманіття. Тези XVIII Всеукраїнської наукової on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених з міжнародною участю «Сучасні проблеми екології», 6 жовтня 2022 року. Житомир: Житомирська політехніка, 2022. С. 81-82.

20. Герасимчук О.Л., Корбут М.Б. Екологічна стежка як засіб формування екологічної культури особистості. Проблеми освіти: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Випуск 91. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. С. 92–96.

21. Осадчук К.О., Давидова І.В., Корбут М. Б., Бондарчук В.М., Бабяк В.В. Репрезентативність природних екосистем у природно-заповідному фонді Житомирської області. Технічна інженерія. 2021. Вип. 2(88). С. 135–147.

22. Валерко Р.А., Герасимчук Л.О., Фоменський Ю.Ю., Піціль А.О. Особливості здійснення державного нагляду у сфері використання об'єктів природно-заповідного фонду на території Житомирської області. Аграрні інновації. 2022. № 14. С. 180-185.

23. Заповідна справа у Степовій зоні України (до 90-річчя від створення Надморських заповідників) // Праці Всеукраїнської науково-практичної конференції (с. У рзуф, 14-15 березня 2017 року) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 2, Т. 1. Київ, 2017. 304 с.

24. Заповідна справа у Степовій зоні України (до 90-річчя від створення Надморських заповідників) // Праці Всеукраїнської науково-практичної конференції (с. У рзуф, 14-15 березня 2017 року) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 2, Т. 2. Київ, 2017. 336 с.

25. Заповідна справа в Україні: абсолютна заповідність чи європейська модель гармонії людини і природи? Збірник вибраних матеріалів / [за ред. М.П. Стеценка, Ф.Д. Гамора]. Львів: «Тиса», 2017. 238 с.

26. Моніторинг та охорона біорізноманіття в Україні : Рослинний світ та гриби / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 16. Т. 1. Київ; Чернівці : Друк Арт, 2020. 280 с.

27. Моніторинг та охорона біорізноманіття в Україні : Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 16. Т. 2. Київ; Чернівці : Друк Арт, 2020. 248 с.

28. Моніторинг та охорона біорізноманіття в Україні : Прикладні аспекти моніторингу та охорони біорізноманіття / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 16. Т. 3. Київ; Чернівці : Друк Арт, 2020. 528 с.

29. Федонюк В. В., Іванців В. В., Федонюк М. А., Панькевич С. Г. Приклади використання Інтернет-ресурсів у практичному курсі дисципліни "Заповідна справа". Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. Т. 46, вип. 2. С. 109-123. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2015_46_2_13.

30. Бережняк Є. М. Специфіка викладання нормативної навчальної дисципліни "Заповідна справа" студентам напряму "Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування" НУБіП України. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Біологія, біотехнологія, екологія. 2015.

31. Андронов В.А., Варивода Є.О., Тітенко Г.В. Заповідна справа: навч. посіб. Х.: НУЦЗУ, 2013. 204 с.

32. Кудінов В.О. заповідна справа: навч. посіб для студ. еколог. спец. О.: Наука і техніка, 2012. 164 с.

33. Попович С.Ю., Корінько О.М., Клименко Ю.О. Заповідне паркознавство: навч. посіб. Т. : Навчальна книга, Богдан, 2011. 320.

34. Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки // Розпорядження КМУ № 577 від 25.05.2011.

35. Гончаренко Г.Є., Совгіра С.В. Словник-довідник сучасних екологічних та природоохоронних термінів. К.: Наук. світ, 2010. 67 с.

36. Проць Б. Г., Іваненко І. Б., Ямелинець Т. С., Станчу Е.. Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними. Львів: Гриф Фонд, 2010. 92 с.

37. Андрієнко-Малюк Т. Л., Вакарєнко Л. П., Дідух Я. П., Дубина Д. В., Коротченко І. А., Мовчан Я. І. та ін. Зелена книга України. К.: Альтерп-рес, 2010. 448 с.

38. Попович С. Ю. Природно-заповідна справа: навчальний посібник. К.: Арістей, 2007. 480 с.

39. Карамушка В.Г., Мовчан Я.І. Міжнародні правові документи в сфері охорони навколишнього середовища та їх статус для України. Екологічна енциклопедія. Т.2, дод.2. К.: ТОВ «Центр екол. Освіти та інформації, 2007. С. 353-366.

40. Петрина Н. В. Заповідна справа. Конспект лекцій у схемах і таблицях: Навчальний посібник. К.: Центр ІТ, 2007. 116 с.

41. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року. Розпорядження КМУ № 70-р від 08.02.06.

42. Солодкий В. Д., ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Л., Масікевич Ю. Г. та ін. Заповідна справа: підручник. Чернівці: Зелена Буковина, 2005. 288 с.

43. Гродзинський М. Д., Стеценко М. П. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник. К.: Географіка, 2003. 306 с.

44. Леоненко В. Б., Стеценко М. П., Возний Ю. М., Леоненко В. Б. Атлас об'єктів природно-заповідного фонду України. К.: ВПЦ «Київський університет». 2003. 119 с.

45. Грищенко Ю. М. Основи заповідної справи: навчальний посібник. Рівне: РДТУ, 2000. 239 с.

46. Розбудова екомережі України / Під наук. ред. Ю.Р. Шеляг-Сосонко. К.: Програма розвитку ООН (ЦШР), 1999. 127 с.

47. Міждержавні природно-заповідні території / Під загальною ред. Т.Л. Андрієнко. Київ: Міжвідомча комплексна лабораторія наукових основ заповідної справи НАН України та Мінекобезпеки України, 1998. 132 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

12.1. Нормативно-правові засади організації, охорони та використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
2. Закон України «Про природно-заповідний фонд України». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>.
3. Закон України «Про екологічну мережу України». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15#Text>.
4. Закон України «Про рослинний світ». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text>.
5. Закон України «Про тваринний світ». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>.
6. Закон України «Про мисливське господарство та полювання». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text>.
7. Закон України «Про мисливське господарство та полювання». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text>.
8. Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1989-14#Text>.
9. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2333-14#Text>.
10. Закон України «Про Червону книгу Україн». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3055-14#Text>.
11. Про затвердження «Положення про Зелену книгу України». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1286-2002-%D0%BF#Text>.
12. Закон України «Про землеустрій». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15/page#Text>.
13. Закон України «Про охорону земель». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>.
14. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>.
15. Водний кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
16. Земельний кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
17. Лісовий кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>.
18. Кодекс України про надра. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>.

19. Концепція Загальнодержавної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2006-%D1%80#Text>.

12.2. Міжнародне співробітництво в галузі організації і охорони природоохоронних територій

1. Конвенція про охорону біологічного різноманіття. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030#Text.

2. Картахенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_935#Text

3. Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_031#Text.

4. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_129#Text.

5. Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_032#Text.

6. Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_136#Text.

7. Угода про збереження кажанів в Європі. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_011#Text.

8. Європейська конвенція про ландшафти. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU00247.html.

9. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089#Text.

10. Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_934#Text.

11. Рекомендація про охорону на національному рівні культурної та природної спадщини. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_724#Text.

12. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція). Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text.

13. Конвенція з охорони та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_273#Text.

14. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_120#Text.

15. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_711#Text.

16. Конвенція про захист Чорного моря від забруднення 1992 року. Протоколи до Конвенції. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_065#Text.

17. Конвенція щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай (Конвенція про охорону ріки Дунай). Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_800#Text.

18. Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_164#Text.

19. Угода про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_422#Text.

20. Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/147/ЄС від 30 листопада 2009 року про збереження диких птахів. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-09#Text.

Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради "Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики" від 23 жовтня 2000 року. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_962#Text